

Optikai tükrök

Készítette: Cseh Tünde

A tükörnek három alaptípusa van

- Síktükör

- Homorú tükör

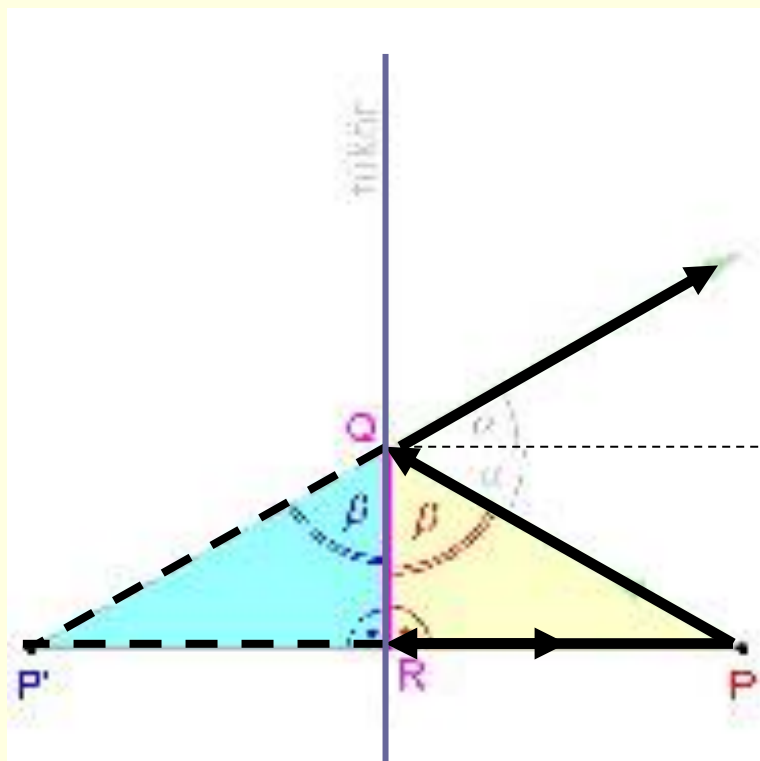

- Domború tükör

A síktükör képalkotása

- A képet legalább két tükörről érkező sugár visszavert sugarából szerkesztjük.

tükör

Kép ott keletkezik, ahol a tükörről visszavert sugarak vagy meghosszabbításaik metszik egymást.

Itt a **P** pont képe **P'**

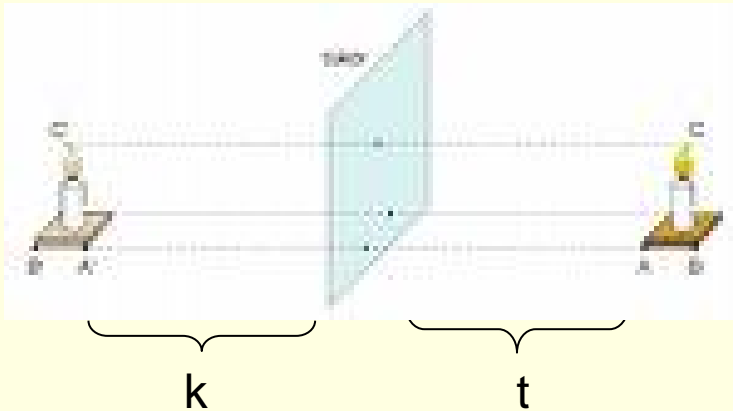
Szerkesszük meg a **P** pont képét!

Képek típusai

- **Valódi kép** akkor keletkezik, ha **ernyőn felfogható**.
Ebben az esetben maguk a visszavert **sugarak metszik** egymást.
- A **látszólagos kép** **ernyőn nem fogható föl**.
Ilyenkor a visszavert sugarak nem, csak a **meghosszabbításaik metszik** egymást.

A síktükör képe

- Látszólagos
- Nem nagyított
- Egyenes állású

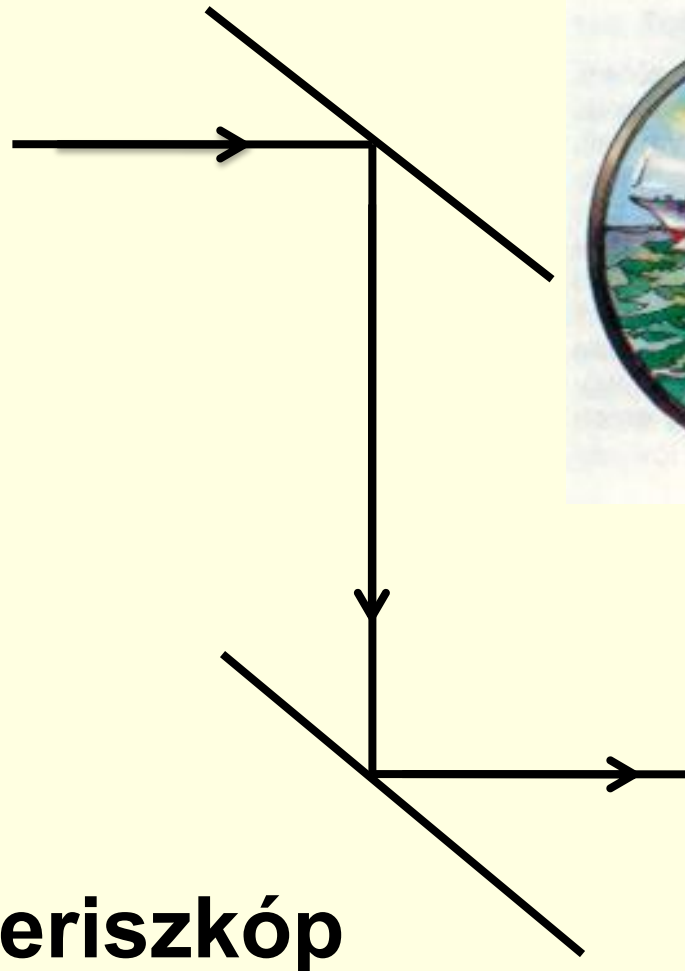
A képtávolság megegyezik a tárgytávolsággal

$$k=t$$

(t: a tárgy és a tükör távolsága, tárgytávolság

k: a kép és a tükör távolsága, képtávolság)

A síktükör felhasználása

Periszkóp

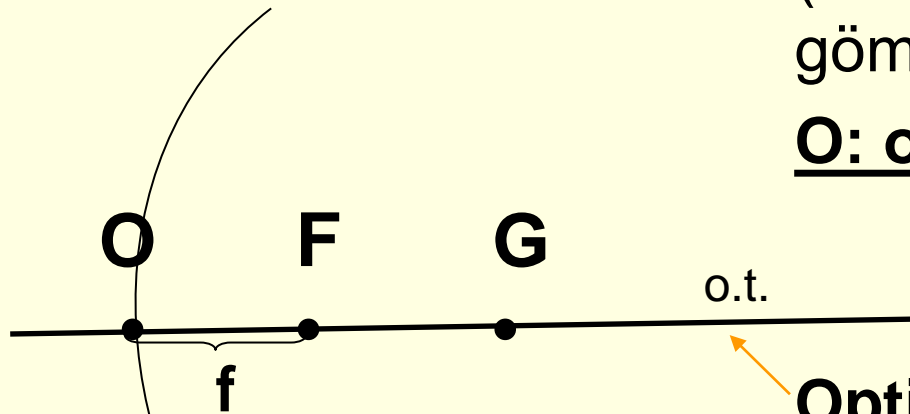
Gömbtükrök összehasonlítása

HOMORÚ TÜKÖR | DOMBORÚ TÜKÖR

- a belső felülete tükröz
 - A párhuzamosan ráeső sugarakat egy pontba veri vissza
- a külső felülete tükröz
- A párhuzamosan ráeső sugarakat széttartóan veri vissza

Alapfogalmak (tükrök)

G: görbületi középpont

(a tükörhöz illeszthető
gömb középpontja)

O: optikai középpont

(a tükröző felület
középpontja)

Optikai tengely: a G-n
és O-n áthaladó egyenes

f: fókusztávolság:

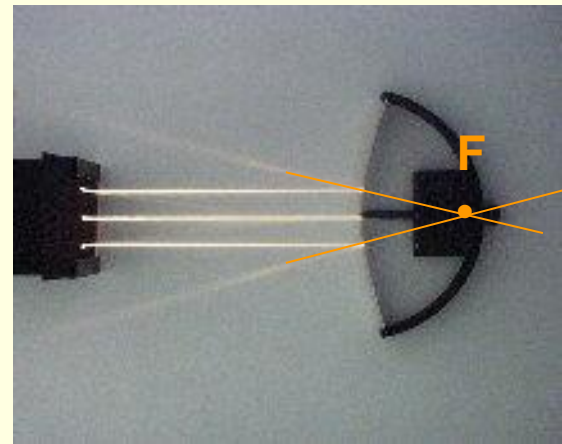
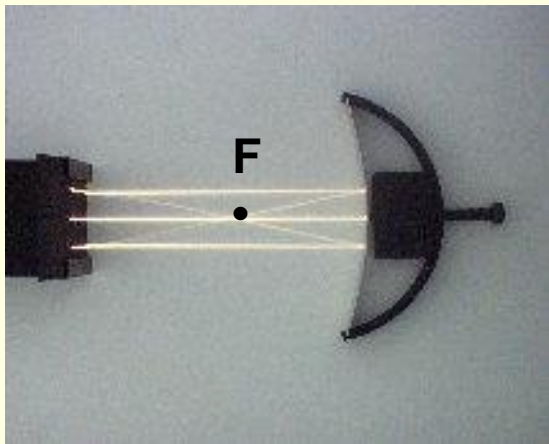
A tükör és a F távolsága

F: fókuszpont:

A tükörre párhuzamosan
érkező sugarak ebbe a
pontba verődnek vissza

Melyik gömbtükröknek van valódi fókuszpontja?

- Csak a homorú tükröknek van fókuszpontja

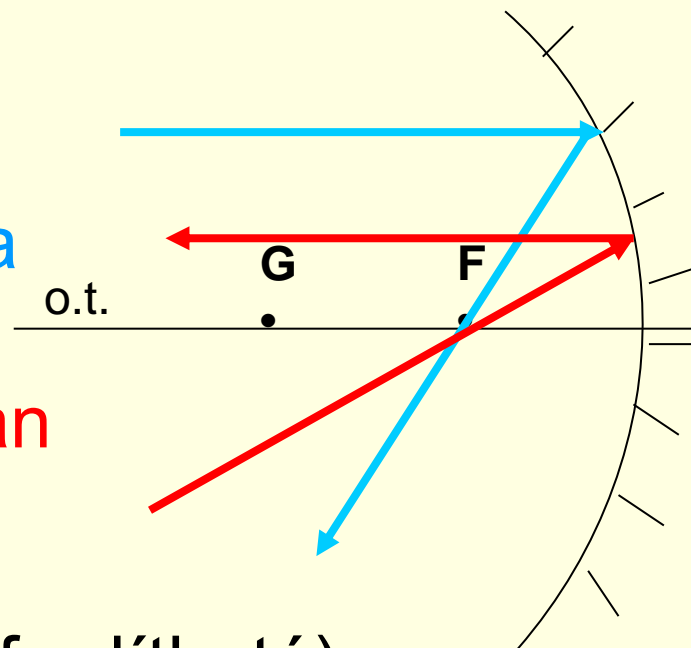

- A domborúnak csak un. látszólagos fókusza van (←Ahol a visszavert széttartó sugaraknak a meghosszabbításai metszik egymást)

A homorú tükör nevezetes fénysugarai

A nevezetes sugarak segítségével szerkesztjük a képet

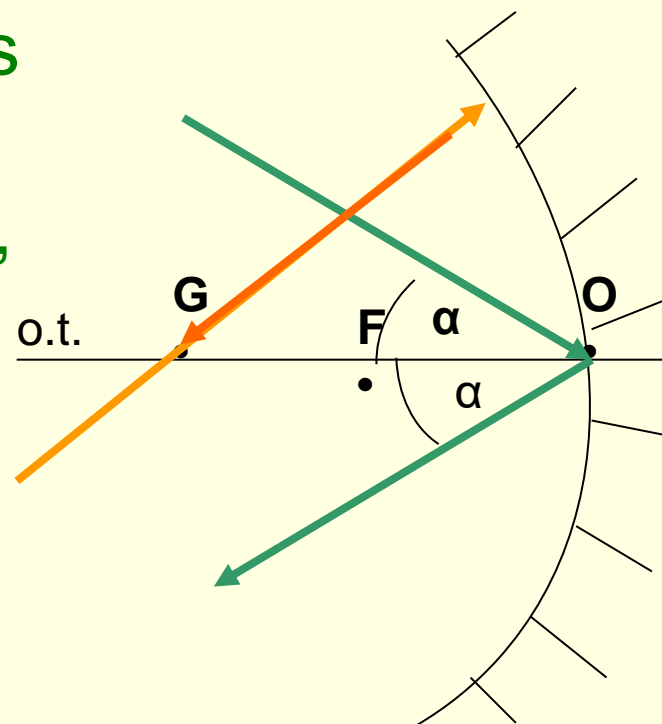
1. Az optikai tengellyel párhuzamosan érkező a fókuszba verődik vissza
2. A fókuszon keresztül érkező visszaverődés után az optikai tengellyel párhuzamosan halad (mert a sugarak útja megfordítható)

A homorú tükör nevezetes fénysugarai 2.

3. Az optikai középpontba beeső sugár visszaverődés után ugyanakkora szöget zár be az optikai tengellyel, mint beeséskor.

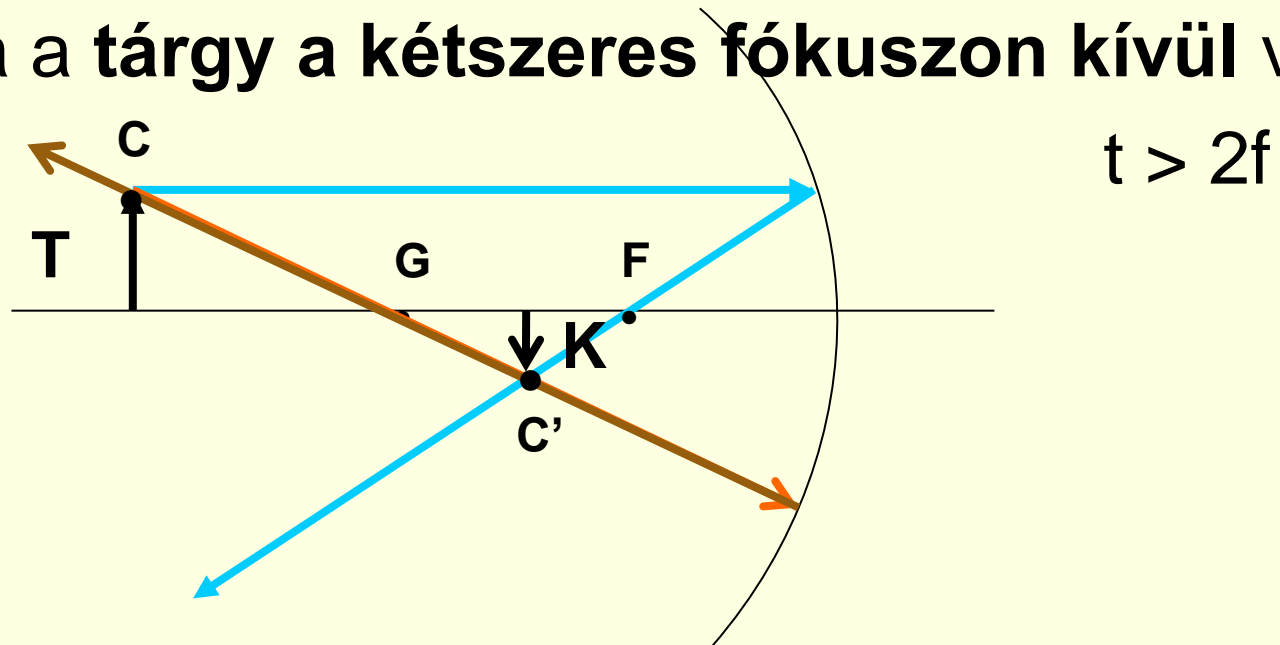
4. A geometriai középponton keresztül bejövő sugár önmagába verődik vissza.

A homorú tükör képképzése

A tárgy csúcspontjából kiinduló két nevezetes sugár metszéspontjában lesz a kép csúcsa

1. Ha a **tárgy a kétszeres fókuszon kívül van** $t > 2f$

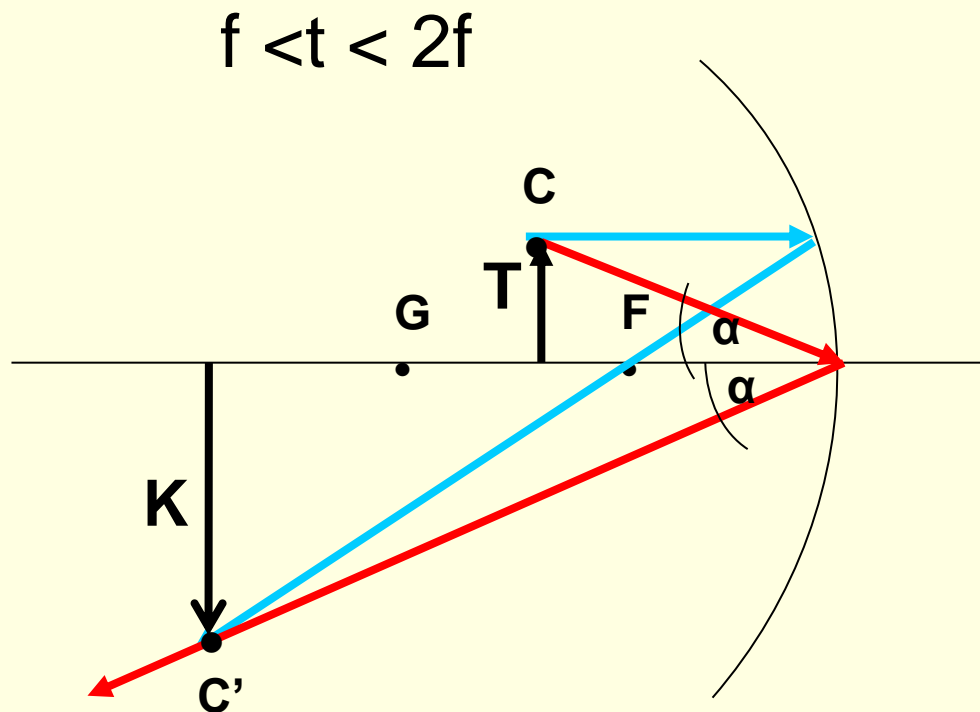
C: A tárgy csúcspontja **C':** a kép csúcspontja

- A kép: valódi, kicsinyített, fordított állású

Tényleg kicsinyített, fordított a kép

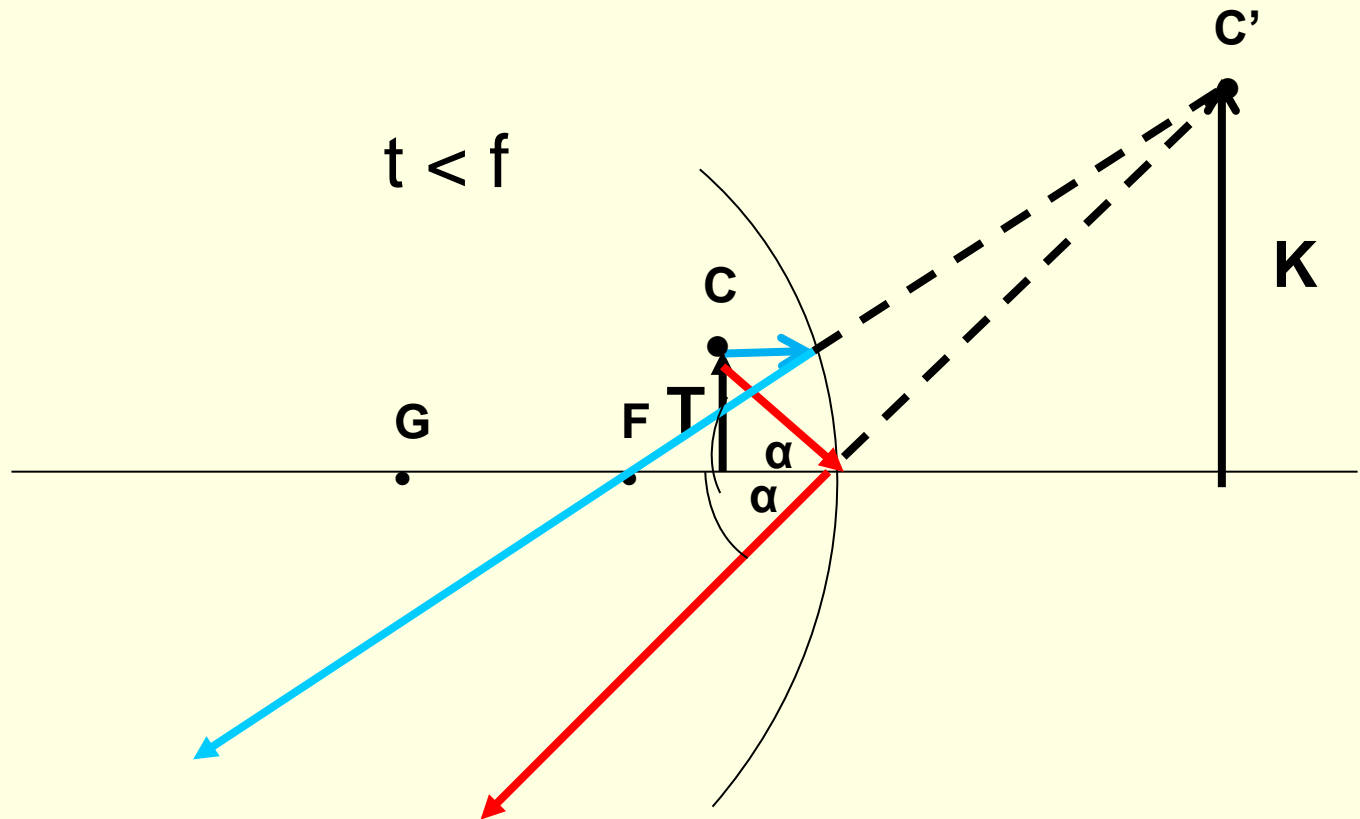

2. Ha a tárgy az egyszeres és kétszeres fókusz közt van

A kép: valódi, fordított állású, nagyított

3. Ha a tárgy a fókuszon belül van

- A kép: látszólagos, egyenes állású, nagyított

Valóságos felvételek: ha a tárgy a fókuszon belül van

A kép tényleg nagyított és egyenes állású

A homorú tükör felhasználása

- Borotválkozó/kozmetikai tükör

- A fogorvos tükre

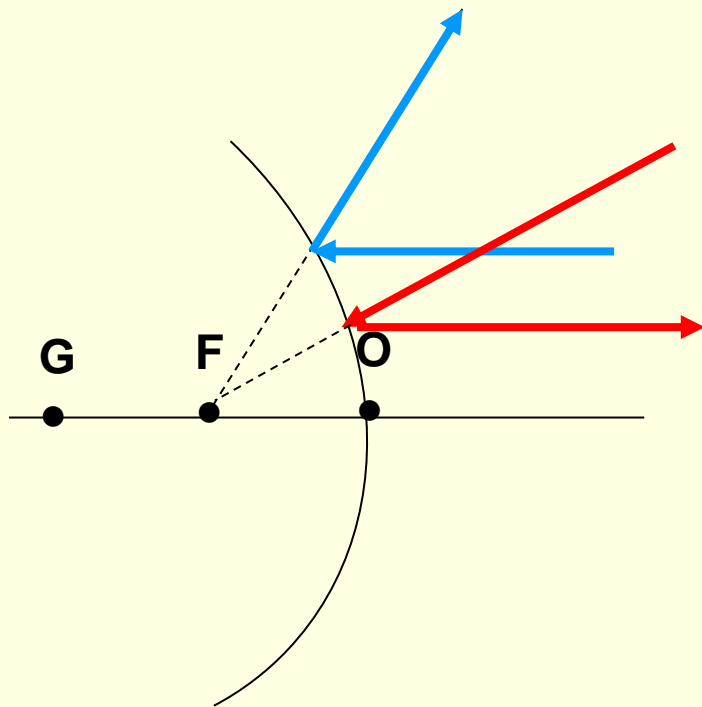
- A fül-orr-gégész tükre

- Reflektor, zseblámpa
(az izzó a F-ban van)

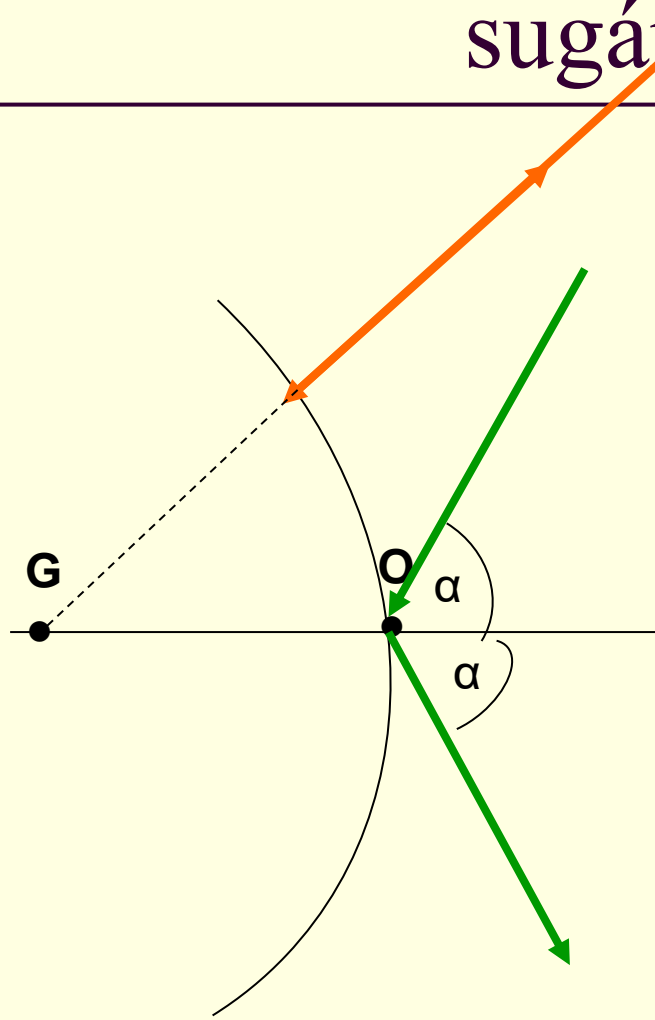

A domború tükör nevezetes sugármenetei

1. Az optikai tengellyel párhuzamosan érkező sugár úgy verődik vissza, mintha a túloldali látszólagos fókuszról indulna ki.
2. A túloldali látszólagos fókusz felé induló az optikai tengellyel párhuzamosan verődik vissza

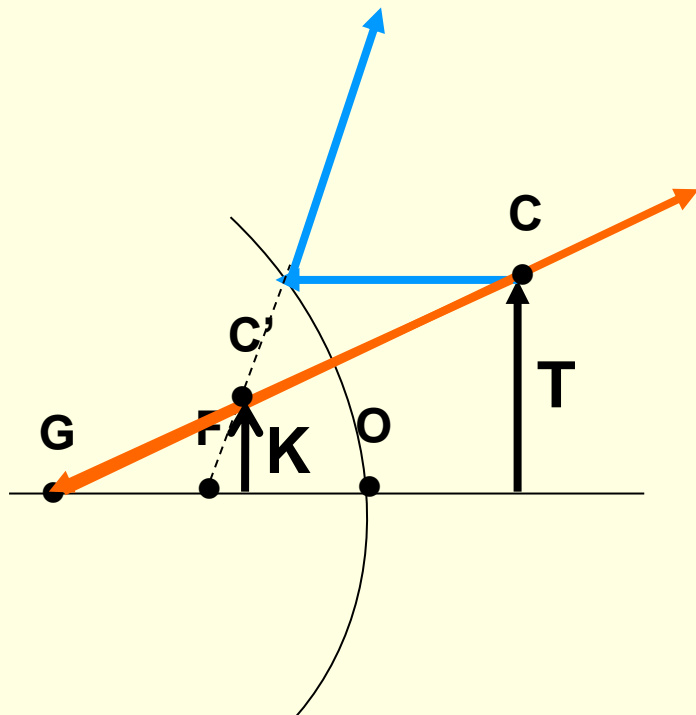
A domború tükör nevezetes sugármenetei 2.

3. Az optikai középpontból visszaverődő sugár akkora szöget zár be az optikai tengellyel, mint az oda beeső

4. A geometriai középpont felé beeső sugár önmagába verődik vissza

A domború tükör képképződése

- A kép: látszólagos, kicsinyített, egyenes állású (mindig!)

A domború tükör felhasználása

- Útszéli KRESZ-tükör

- Boltban termémgfigyelő tükör

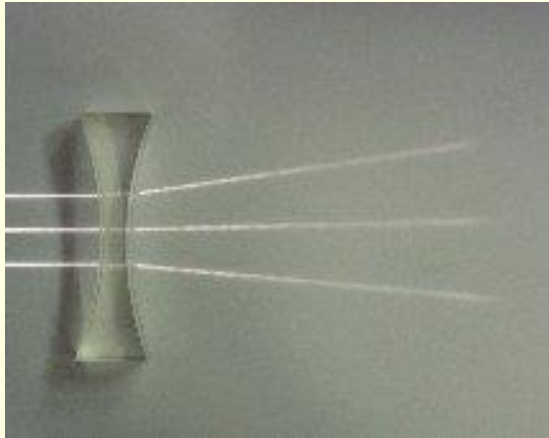
- Visszapillantó tükör

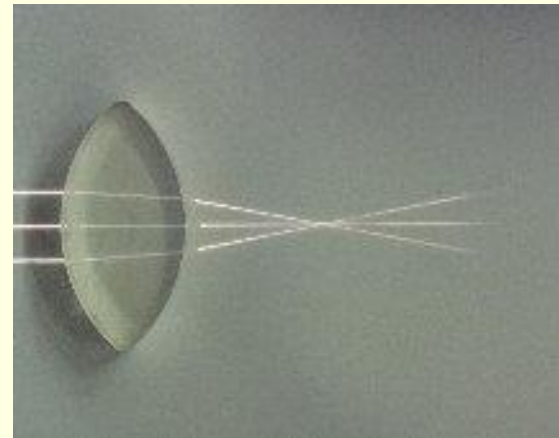
Optikai lencsék összehasonlítása

HOMORÚ LENCSE : DOMBORÚ LENCSE

- a szélein a közepén
 - vastagabb
 - A párhuzamosan ráeső sugarakat szétszórva egy pontba gyűjtve
- engedi át

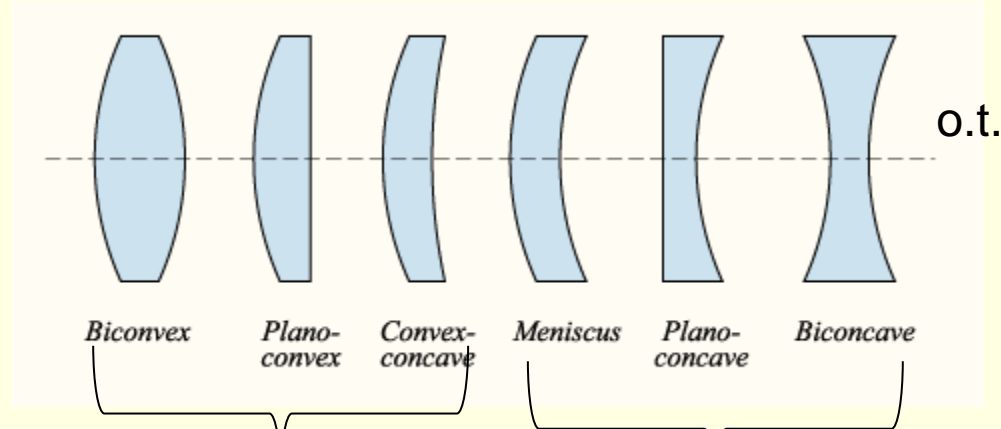
szórólencse

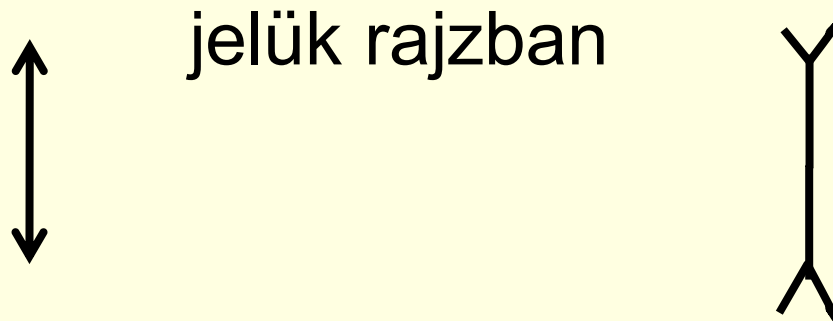
gyűjtőlencse

Alapfogalmak (lencsék)

- Optikai tengely: a lencsét határoló gömbök középpontján átmenő egyenes

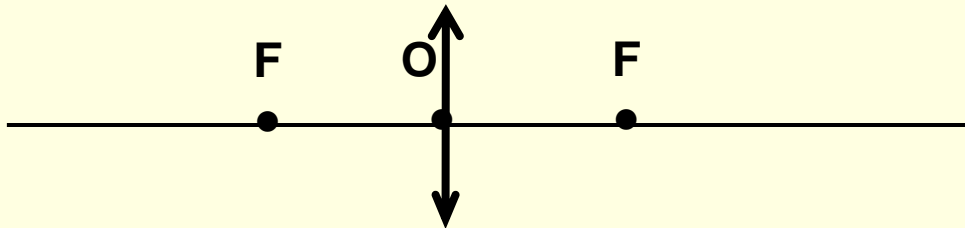

- domború lencse homorú lencse

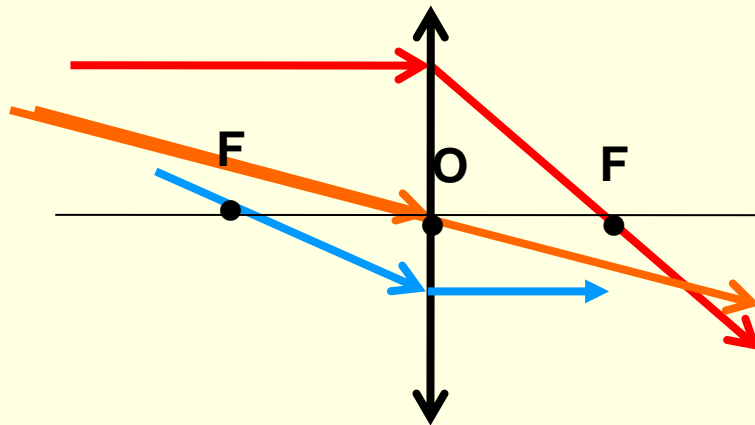
Alapfogalmak 2. (lencsék)

- Optikai középpont: az optikai tengely lencse közepére eső része

- Fókuszpont: a párhuzamosan érkező sugarak (vagy meghosszabbításaik) ebben a pontban találkoznak

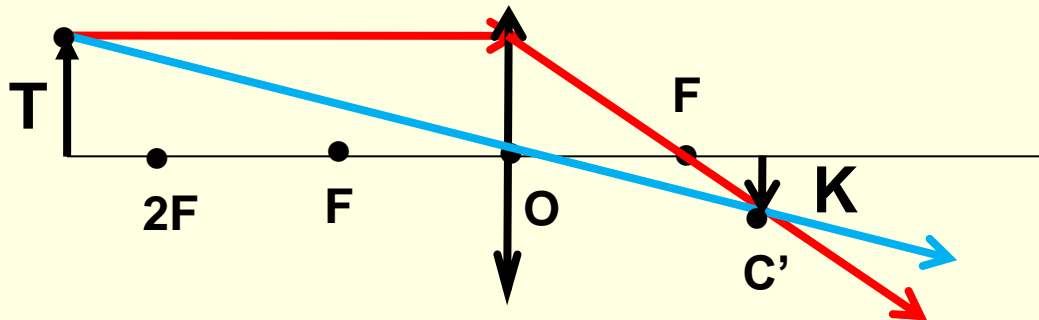
A domború lencse nevezetes fénysugarai

- Az optikai tengellyel párhuzamosan érkező sugár a fókuszponton halad keresztül.
- A fókuszponton keresztül érkező sugár az optikai tengellyel párhuzamosan halad tovább.
- Az optikai középpontba beeső sugár irányváltoztatás nélkül megy át a lencsén

A domború lencse képalkotása

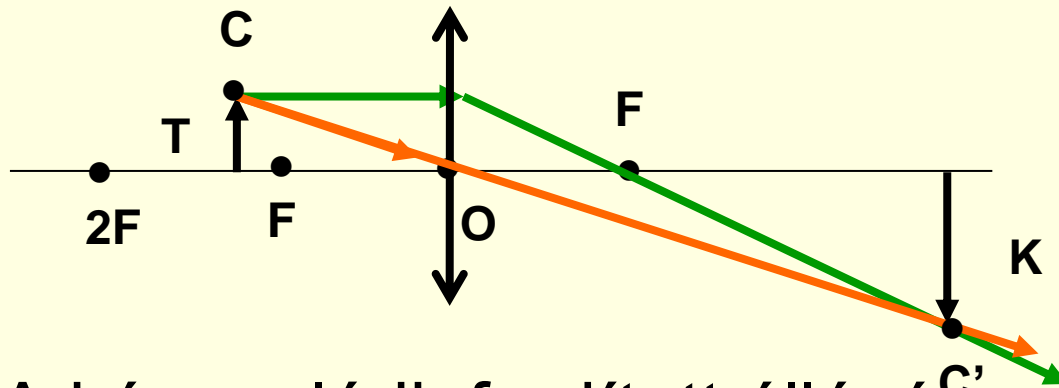
- A lencsék esetén is két lencsén átmenő sugár metszéspontja adja a (tárgy csúcspontjának) képét
- Ha a tárgy messze van a lencsétől ($t > 2f$)

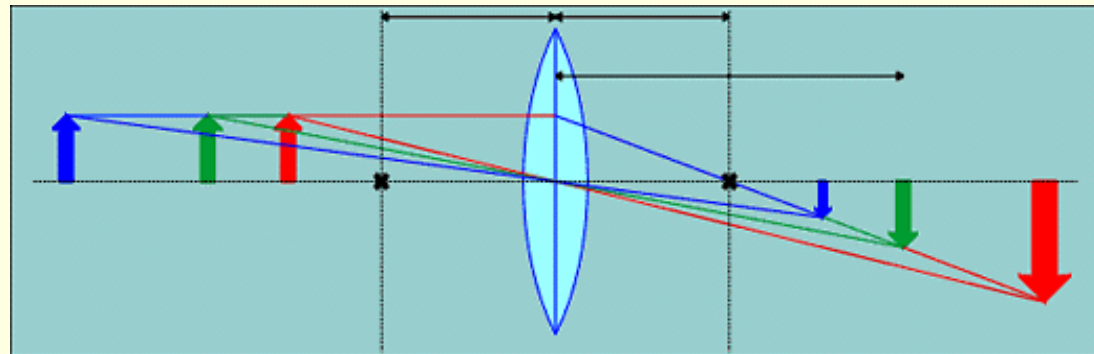
- A kép: valódi, fordított állású, kicsinyített

A domború lencse képképződése 2.

- Ha a tárgy az egyszeres és kétszeres fókuszpont között van. ($f < t < 2f$)

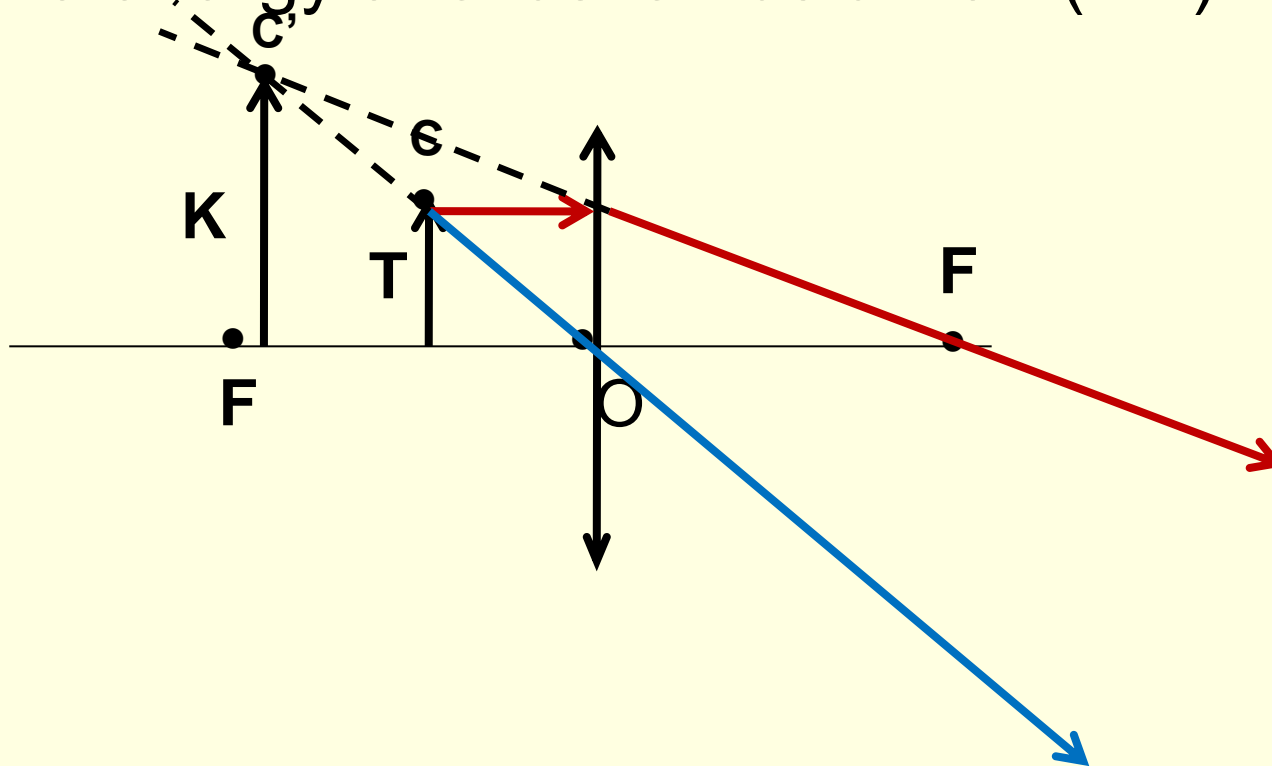

- A kép: valódi, fordított állású, ^{C'}nagyított
- Minél közelebb van a tárgy, annál jobban nagyított a kép (ha nem jutunk a F-on belülre)

A domború lencse képképződése 3.

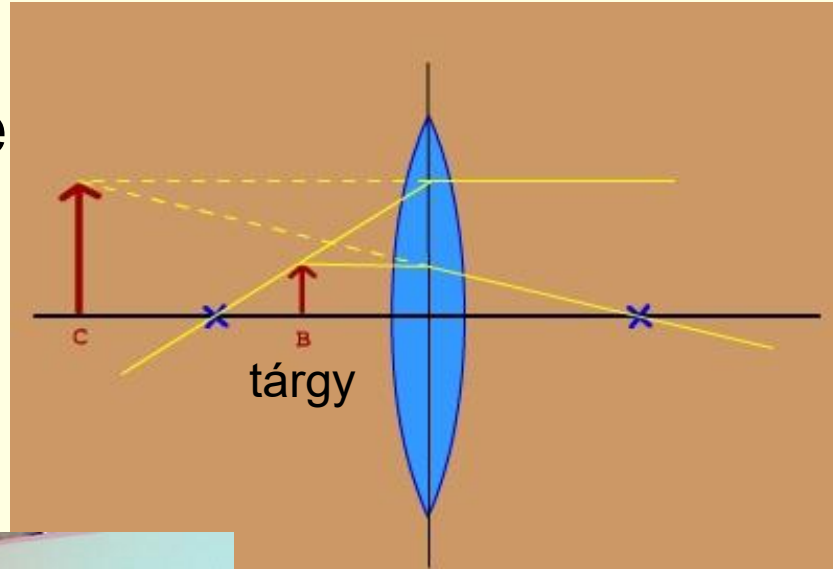
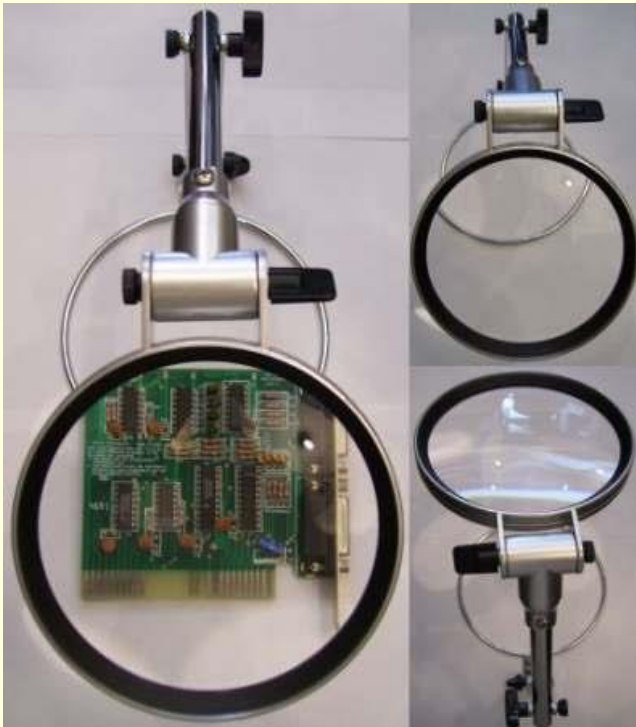
- Ha a tárgy a fókuszon belül van ($t < f$)

- A kép: látszólagos, egyenes állású, nagyított

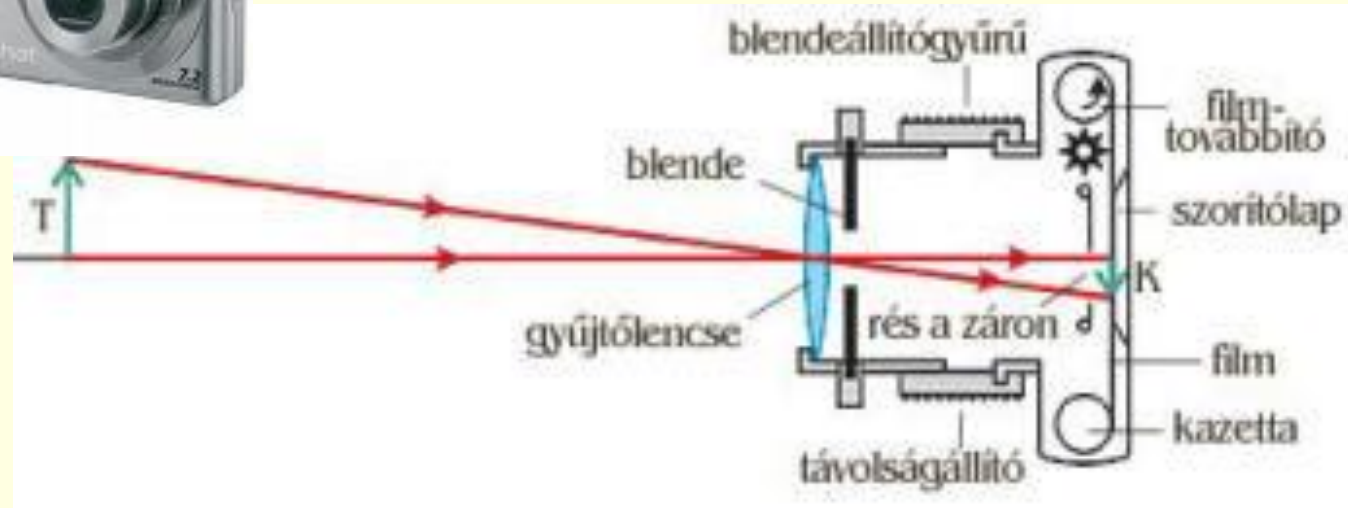
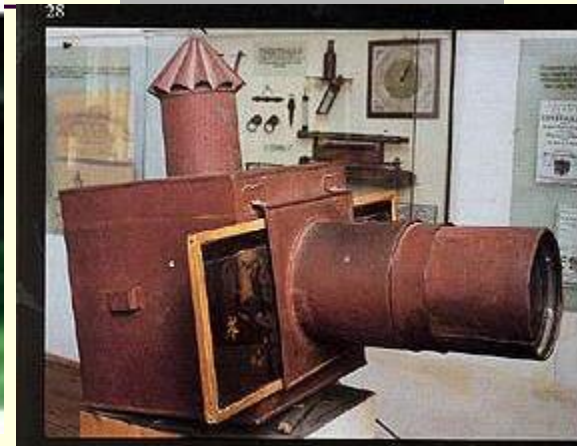
A domború lencse felhasználása

- Egyszerű nagyító (lupe)
-a tárgyat a F-on belülrre
tesszük

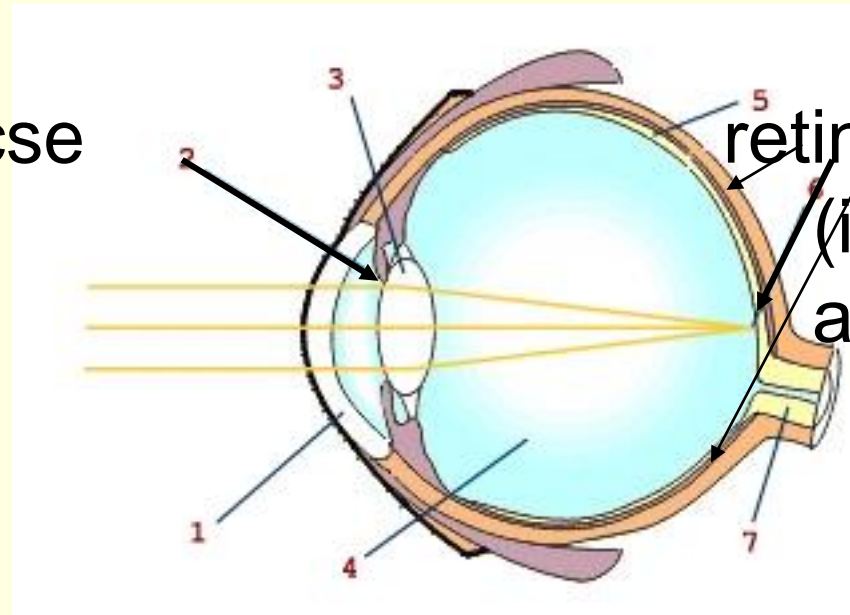
■ Fényképezőgép

A távoli tárgyak képe fordított állású, valódi és kicsinyített

- A szem: a fényképezőhöz hasonlóan működik
- A kép itt is fordított! állású

szemlencse

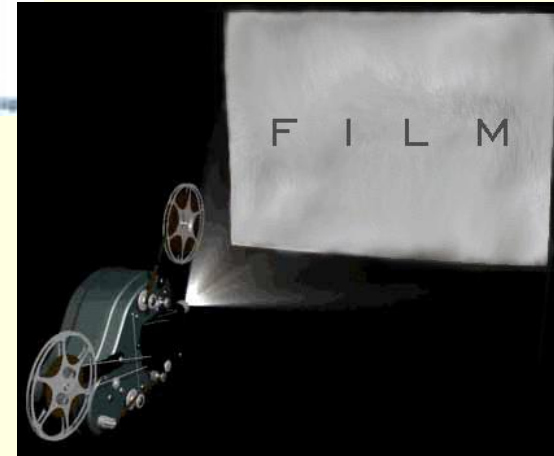

retina(ideghártya)
(itt keletkezik
a kép)

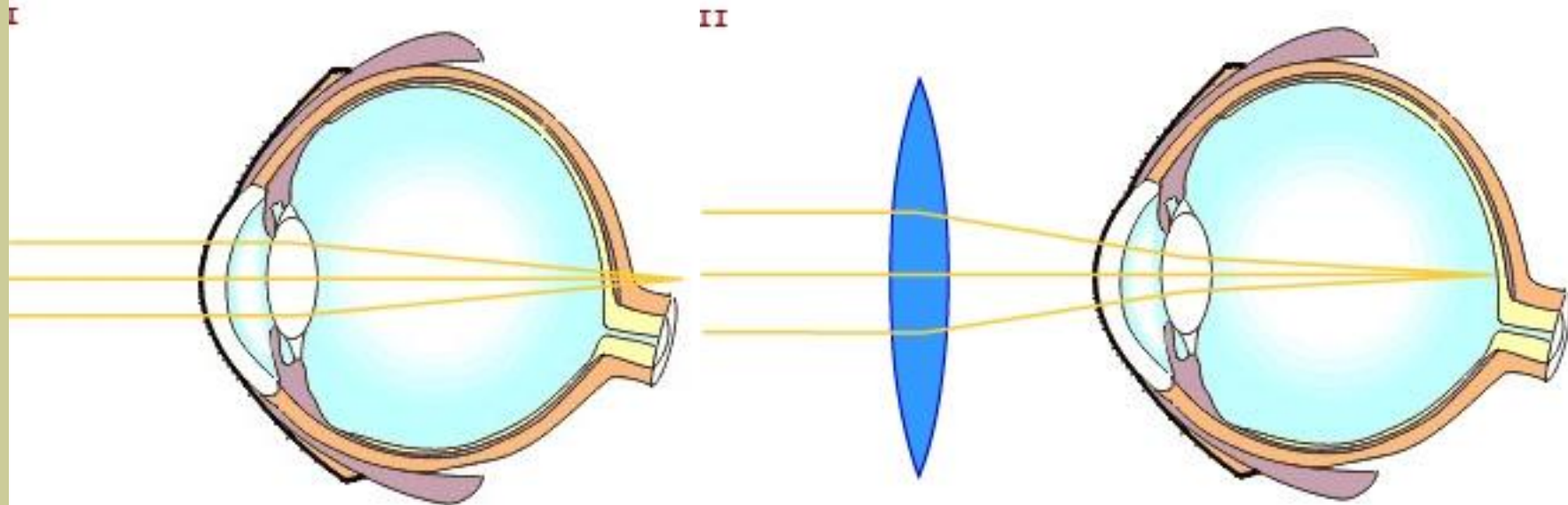
- Az idegrendszer fordítja meg a képet

■ Diavetítő – projektor – írásvetítő

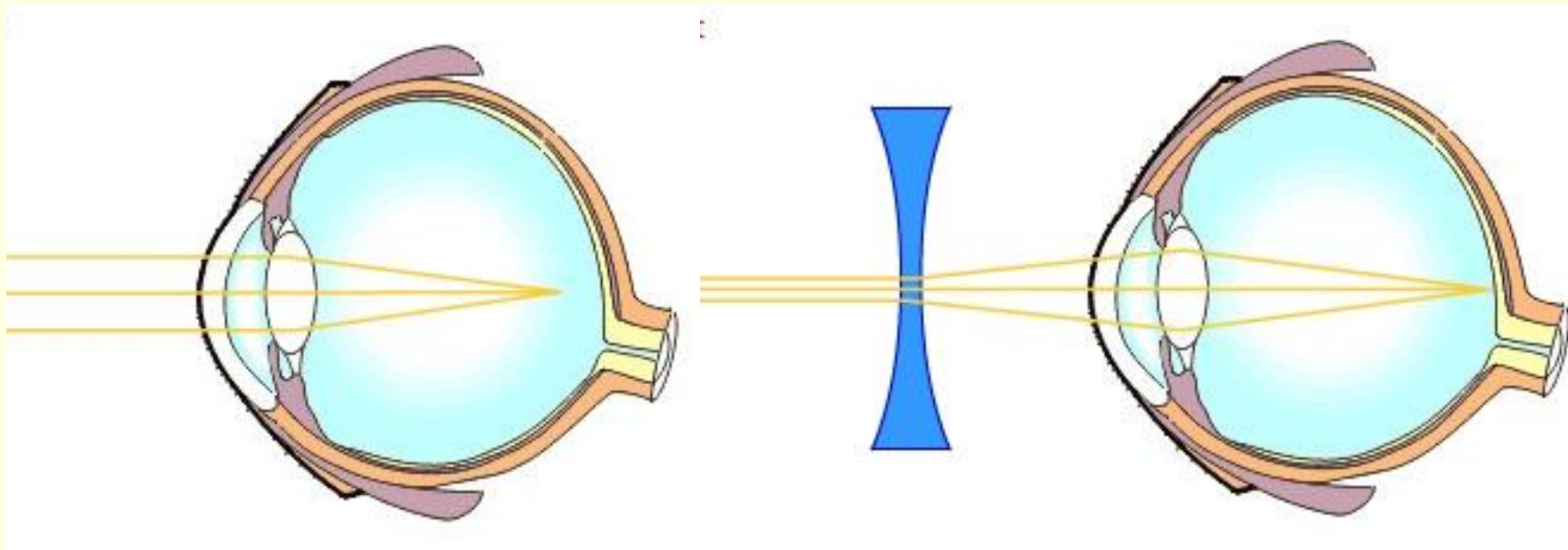
- A tárgy –film- az egyszeres és kétszeres fókusz közt van → a kép fordított állású, valódi, nagyított

- A távollátást is gyűjtőlencsével korrigálják

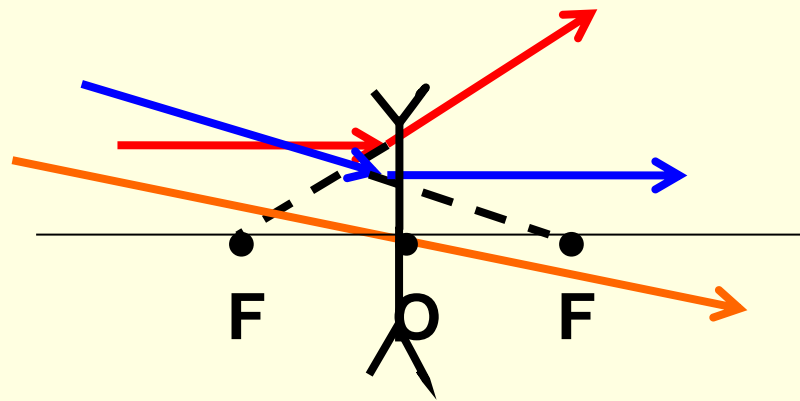
- Távollátó: távolra lát jól
- a közeli tárgyak képe a retina mögött keletkezik
- A gyűjtőlencse előrehozza a képet a retinára

- A közellátók viszont már szórólencsés szemüveget (kontaktlencsét) hordanak

- Közellátó (rövidlátó): közelre lát csak jól
- A távoli tárgyak képe a retina előtt keletkezik.
- A szórólencse hátraküldi a képet a retinára

A homorú lencse nevezetes fénysugarai

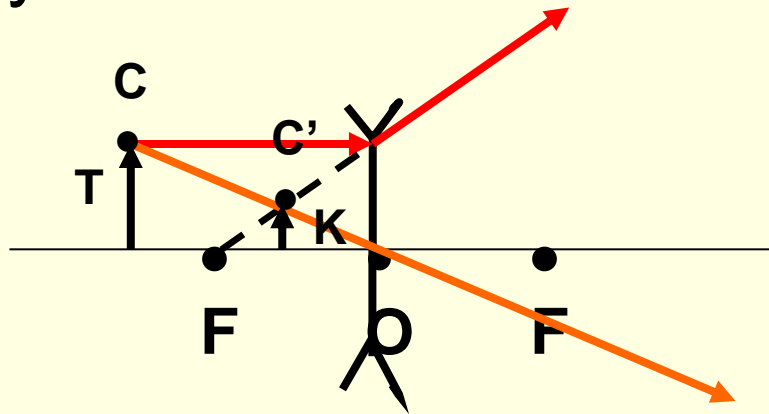

Az O-n keresztül érkezők irányváltoztatás nélkül mennek tovább

- Az optikai tengellyel párhuzamosan érkező sugarak úgy haladnak át, mintha a kiindulási oldali F-ből indulnának
- A túloldali F felé haladók az o.t.-el párhuzamosan mennek tovább

A homorú lencse képképzése

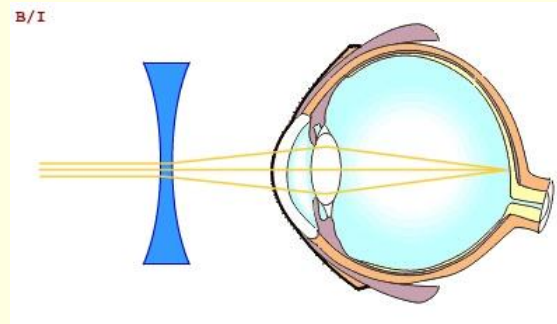
- Mindig ugyanolyan képet alkot, bárhol van is a tárgy

- A kép: egyenes állású, kicsinyített, látszólagos

Homorú lencse felhasználása

- Közellátók szemüveglencséje

- Ajtóra szerelt „kukucskáló”

